PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL Nazim, Mehmed
248 Divance-'i Nazım
N3395
A17
1890
v.1

1076
17/123
131

دیوانچهٔ ناظم

[جزؤ]

١

ایتمه آکهی شاهد مرأت طبعمی * احول نکاه مردم نادانه آشنا
انظار بالطافت عرفانه مظهرات * قیل محفل ظریفانه آشنا

(معارف نظارت جلیله‌سنک رخصتیله)

درسعادت

(اختر) مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر

١٣٠٨

LIBRARY
MAY 15 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

PL
248
N3395A17
1890
v.1

برقاچ سوز

استعدادمك هرشيدن زياده شعره غلبه ايتديكني حس ايتمكده اولديغم كوندنبرو اكثر اوقاتمي اشعار مطالعه‌سنه حصر ايتمش و آره‌صره‌ده ناچيزانه برچوق شعر سويلمكله و قسمي خوشجه كچورمك هوسنه دوشمش اولديغم حالده بولنديغم بعض مأموريتلرده‌كي مشاغل بو آرزومه اولدقجه حائل اولمقده ايدي .

حالبوكه كيتدكجه آرزومده حاصل اولان شدت مأموريتمدن بالاستعفا بسبتون اوقومق وشعر قاره‌له‌مقلغمي نتيجه‌لنديردي.

ايشته شمدي طبعمك ثمرهٔ استعدادي اولان برقاچ پارچه‌جغي نشرايده‌رك برنجي جزئني سايهٔ معارفوايهٔ حضرت پادشاهيده تشكيله موفق اولدم .

اكر مقدرين ومستحسنين عثمانياندن كوره‌جكم طبيعي اولان رغبت اوزرينه ديكرلريده بو جزؤه پيرو اوله‌جق اولورلرسه بنم كبي برغريبه نه بيوك شرف !

في ١٨ مارت سنه ٣٠٧

(اطنه ولايت جليله‌سي ايران قونسولوسخانه‌سي سابق)
(باش ترجماني محمدناظم)

دیوانچهٔ ناظم

مخمس بهاریه

مشام جانه بوکلور صباده برنشانه وار ❊ ویاکه پیچ سنبل شکن نماده شانه وار
دم نسیم صبحده ندای غائبانه وار ❊ ینه هزار ناله ده ترانهٔ چغانه وار
(بهار غالبا کلوب چنده چوق فسانه وار)

تجمع ایتدی کلشنه سمنبران سروقد ❊ مغنیان بزم کل چنده اولدی بیعدد
لب سرورجوویروب صدای حرف مائه مد ❊ تجملات کلشنه عروس چرخ ایدر حسد
(صفای بزم کلده برنشاط نازکانه وار)

سبب نه جمع اولوب عجب بو بزمه زمرهٔ صنم ❊ بریسی مست رقص ایدر بری دوکر سرشك غم
سرشك ابر آزره کولر شکوفه دمبدم ❊ دیسه م ارم دکل ارم ارمده یوق غم والم
(نشاط غم قرین هم ضیا نماشبانه وار)

قدوم کلشنه صبادر ایتدی ژاله دن نثار ❊ تبسمه لب آچدی کل مثال غنچهٔ نکار
بنفشه چیقدی پرده دن مزین اولدی جویبار ❊ هزارك اولدی ناله سی هزار زاری صد هزار
(ترانه سنده بشقه برنوای عاشقانه وار)

مزین ایتدی کلشنی شکرلبان شیوه ساز ❊ نیاز راز عاشقه اولوب فراز ناز باز
نه خوش اولورکه باز اوله نکاره سوز ساز راز ❊ نثار پای ناز اوله سرشك دیدهٔ نیاز
(نیاز راستانه ده سرورر ایکانه وار)

اوطورمه‌مطربا کتورکان‌وچنك‌وارغنون ❊ مقام زیر پرده‌دن نوای عشق قیل برون
نشاط‌وجدورقصی ایت‌مدارچرخه‌رخنمون ❊ عطارد سپهری قیل پی نظاره سرنکون
(که‌سوز وساز سینه‌ده سرود عارفانه وار)

شراب ناب ساغرك لبالب ایله هی کتیر ❊ پیاله پیدر ایسترم تعلل ایتمه پی کتیر
فدای غمزه‌ك اولدی دل‌اوصانمه‌ساقی می کتیر ❊ مغنی نغمه استه‌مم نوای نای ونی کتیر
(که‌تارسازسینه‌ده پسنداولورترانه‌وار)

جمال یارنازنین مدام اولنجه جلوه کر ❊ کله صباصفا ویرر هزار عشق اشك‌تر
آقارسرشکی چشمه‌نك‌عروس چرخ رقص ایدر ❊ همیشه ذکر حقده‌در مکونات سربسر
(نه‌موج بحرسبعه‌ده فغان بیکرانه وار)

حریم بزم‌عشقه دون کوکلدن ایلدم خرام ❊ سریر بزم‌پیرمی حقیره کوستروب مقام
تبسم‌ایتدی‌آجدی‌لب بیوردی بعدالاحترام ❊ غریب بارکاهسین ندر بوکلمه‌دن مرام
(رخندن آشکاردر دیلنده برزبانه وار)

اجازه‌حاصل‌اولدی تایتردم عرضه موبمو ❊ نکات شرح حالمی جسارت ایله روبرو
الم‌چکرنیچون‌دیدم‌فضای هجره‌سوبسو ❊ سبب نه‌اشك چشممی قیلور نثار جوبجو
(امان کوکلده آتش تحیر زمانه وار)

فسانه‌می‌قبول ایدوب عطای پیر عارفان ❊ اشارت‌ایتدی‌ساقیه بومرده‌جسمه ویرروان
اودم‌سروش کوشمه‌دیدی سکوت الامان ❊ سزامیدر بوبزمده شکایت غم زمان
(فسوس اولورکه سنده‌ده شعار ابلها نه‌وار)

غروب‌خمدن ایلدی‌طلوع قرص آفتاب ❊ کتیردی یعنی جام می نهال کلشن شباب
آلوب‌پیاله‌نوش‌ایدوب‌وجوده‌دوشدی‌التهاب ❊ مکرر ایله ساقیا امان کتیر ینه شراب
(خراب قیل که فاش اوله کوکلده برخزانه‌وار)

دریچهٔ نظاره‌مه آچلدی باب واردات ❊ اولوب سراب چشممه زلال چشمهٔ حیات
فسون کورندی دیده‌مه‌خط نقوش‌کائنات ❊ کوکلده بوقدر ارزو مکر تمنیٔ ممات
(بودار برفسانه‌ده زیاده برفسانه وار)

امان کتیرقدح ینه طوتشدی‌لانهٔ شعور ❊ اوخاکپایه‌جان‌فداسرمدن‌ایت‌شعوری‌دور
شعور ایمش ایدن بنی بودارغمده بحضور ❊ کتیر پیاله ناظمه ایشیت سرود پرسرور
(سرود دلده ساقیا ترانهٔ پیانه وار)

نیاز سوز ساز دل اولور همیشهٔ ملتمس ❊ رفیق خاطر اولمسون الهی شاهد هوس
فضای عشقده بکا فغان هجر یاربس ❊ دل حزینمه یتر جلیس ناله همنفس
(غم هزاره خانهٔ کوکلده آشیانه وار)

التهاب نار عشقی استمم جاندن جدا ❊ جان شرار عشقه یانسون وصل جاناندن جدا
استرم براهل دل تارمز عشقی شرح ایدم ❊ کلك عنبربار ایله اثبات و برهاندن جدا
درد عشقه ترك جان درمان دیمشلر اهل عشق ❊ درد عشقك عشقدر درمانی درماندن جدا
درکه پیرمغان دارالفنون عشقدر ❊ اولمه ای دل بارکاه پیرعرفاندن جدا
زیب تارانسك مغنیٔ رشتهٔ اشعاریٔ ❊ بوشروطیله غنا ایت شور افغاندن جدا
کائناتك رازینی کشف ایلدم اماچه سود ❊ سویلهمم برسوز جهانده منع و جداندن جدا
(نوررخسار حقیقتدر فیوضات مجاز)
(اولمه ناظم کسب فیض روی خوباندن جدا)

ماه کنعان وادیٔ عشقکده صنعاندر سکا ❊ صد هزاران شیخ صنعان عبد فرماندر سکا
آچش آغوشن قرقوجق مراد ایتمش سنی ❊ عاشق دلداده کوکده ماه تاباندر سکا
پرتو رخسارینی خورشیده تشبیه ایلدم ❊ عین انصاف ایله باقدم عین نقصاندر سکا
شوق عشقك مشقتك مشتاقیدر عشاقلر ❊ اولسه شایان عرض ایدردم عشق عنواندر سکا
اشتیاق عشق ایله جانداده از روز ازل ❊ پور آذر طفل مریم ابن عمراندر سکا
پاره راز آچدم رموز نظمی ایتدم واسطه ❊ آفرین ای نظم تحسین اولسه شایاندر سکا
(وصف جانان نظم ایله ناظم اکرشرح اولسه‌ده)
(مستعد شاعر کرك بوغیر امکاندر سکا)

(دیکر)

صبر ایله کوکل صبر مآلنده ظفر وار ❊ جوف شب ظلمانیده خورشید سحروار
هر بولهوس ای دل کیره‌مز وادیٔ عشقه ❊ بو آتش مخفیده سقر رشکی شرر وار
بو وادیٔ پرخوفی مکر خالی صانورسك ❊ هر خالی اولان خطوه‌ده بیك ضیغم نروار
فکرمجه دیدم مسك ختن زلف نکاره ❊ باقدمکه خطادر بوتفکرده خطر وار
ترك ایله کوکل عارف ایسه‌ك ذوق جهانی ❊ ذوقنده الم عین صفاسنده کدروار
نامردم اکر پیرمیه منت ایدرسه‌م ❊ ای مغبچه آچ چشمکی کوربنده نلروار
ساقی سنك اولسون قدحك کاسهٔ دلده ❊ صهبایه بدل نشئه فزاخون جکروار

(اتمه)

ایتمه ستم ای شوخ حذر قیل که بیلورسك ※ برنامی خدا حاکم احکام قـدر وار
(دلداره قیلار عرض هنر اهل معارف)
(قیل عرض هنر ناظم اگر سنده هنروار)

غزل

یازارکن شرح شوقك خامهٔ عذب البیان یاندی ※ فراقك ذکرینی ایتدم دهانمده زبان یاندی
شرار شعلهٔ آهم حجاب جانی کل ایتدی ※ مدد جان قورتاران یوقمی آمان آتشده جان یاندی
شعاع عارضك عکس ایتدی چشممدن شرر دوشدی ※ طوتشدی نار ه ظن ایتدم معاذ الله جهان یاندی
شفقدر صانمه رخسار فلکده شعلهٔ آهم ※ شرر پاش اولدی افلاکه عذار آسمان یاندی
چیقاردی انجم اقبالمی افلاك برجندن ※ منجم غالبا بیلدی رواق کن فکان یاندی
دخی فاش ایتمم اسرار درونم کسه یه زیرا ※ اولان اسرار یمه واقف دل پیر و جوان یاندی
(کیم ایتدی ایسه هدف پیکان طعنه سینه می ناظم)
(کمانك چکمدن شصتنده کی تیر وکمان یاندی)

(دیگر)

غمزه سی اوق اورر نهان کوزلری مست خواب ایکن ※ گوزلری جان آلور عیان تیر نکه شهاب ایکن
آتش نخوت رقیب ایتدی کباب سینه می ※ اخگر ظلم دوردن لخت جگر کباب ایکن
چنك ودف وکمان ونی بزمه گتورمه مطربا ※ نغمه نواز وسوز دل شور فزا رباب ایکن
ساغر وباده یی گوتور پیر مغانه قیل عطا ※ ساقی گتورمه می بکا خون جگر شراب ایکن
جور فلك جفای دل طعن رقیب وظلم یار ※ بن یالکز چهار عدو غم دخی بی حساب ایکن
زلف عروس نظمه دل اولدی عجیبه شانه کش ※ کش مکش زمانه دن همدم پیچ وتاب ایکن
(ناظمی قیلدی دلبرم طعن رقیب مضطرب)
(جور ومدار دوردن همدم اضطراب ایکن)

چیلهٔ تیر طعنه یی چکمه نکه شهاب ایکن ※ شعله لمه شراره می آتشم التهاب ایکن
زهر عتاب حدتی ایتمه خطابه ممتزج ※ جرعهٔ چرخدن گوکل شارب زهر و ناب ایکن
طایر روحمی هدف ایتمه ستم سهامنه ※ شهپر شاهبازله اوچمه بر زباب ایکن
معترض اولسه مدعی شپره کبی حق وار ※ چشم منیر طبعمز چشمهٔ آفتاب ایکن
دامن پاك احمده قوندی غبار بولهب ※ قصر متین شرعده شاهد باحجاب ایکن
دعوئ بی ثبوب ایله ظن ایدیورکه مدعی ※ هم پر مرغ قاف اولور هیئتی بر غراب ایکن
(قهر عتابه ناظمی ایتمه شتاب سرورم)
(شخص کریم عفو ایدر عبدینی باعتاب ایکن)

(دیکر)

روی جانان دست ساقی ساغرمی آتشین ☼ جام صهبا تارمطرب نالهٔ نی آتشین
شورمی آوازنی فریاد بانکی نوش هی ☼ هی مددآب عالمنده اولدی هرشی آتشین
نعرهٔ رندان نوای چنك وصوت ارغنون ☼ چیقدی عیوقه بوشب فریادهی هی آتشین
شمس رویك منهزم قیلدی شتا ایامنی ☼ آتش لعلندن اولدی سطوت دی آتشین
(دست آتش بار ایله آتش کتور ساقی مدد)
(طورمه هی ویر ناظمه جام پیاپی آتشین)

(دیکر)

ویرمطربه چالسون هله برسازینی ساقی ☼ برلحظه امان ایتمه فزون نازینی ساقی
شانندن اوزاقدر ایده‌غم لشکری پامال ☼ رندانه‌لرك شانلی سرافرازینی ساقی
خورشید می ناب ایله کوستربد بیضا ☼ اثباته یتور پیرمی اعجازینی ساقی
یاندی‌جکرم باده کتورحالی بیلورسك ☼ زیراسکا کشف ایتدی کوکل رازینی ساقی
یاتقین دیو فریاده کتوروحش وطیوری ☼ دلداره یتور یاندیغم آوازینی ساقی
تیرنکهك چکدی کمان طوردی کمینه ☼ آماج بیور بندهٔ ممتازینی ساقی
(سیماب کبی صوکسیلور خاطر آهن)
(عرض ایلسه ناظم ستم آغازینی ساقی)

(دیکر)

جان لبه کلدی لب جانانی ایتدم ارزو ☼ چارهٔ درمان درد جانی ایتدم آرزو
ای کوکل چك چلهٔ تیر دعایی صابر اول ☼ بن خدنك غمزهٔ فتانی ایتدم ارزو
برالمده جام می برالده جانانك الی ☼ بدنظردن دور برمیدانی ایتدم ارزو
ساقیامی ویرمدد چکدم جهاندن دستمی ☼ لاابالی مشرب رندانی ایتدم ارزو
واه نه طالعدر بوکیم هرشی تمنا ایلدم ☼ اولدی آفت اول بکا بن آنی ایتدم آرزو
(مائل اولدم غمزهٔ خونخواره ناظم بیلدم)
(سهو قیلدم خارج امکانی ایتدم ارزو)

(دیکر)

شعلهٔ آتش دکل اول روی زیبادن ظهور ☼ آتش آهم ایدر نخل تجلادن ظهور
سرفرو ایت ای کوکل یای کمان چکدی یار ☼ دهشت ایتمه ثابت اول تیراولدی بالادن ظهور

(عکس)

عکس شمس عارضنك افلاکه بخش ایتدی ضیا ※ چرخ شنکر اولسه‌ده چشم ثریادن ظهور
قیل نظر زاهد معلق نور قندیل احد ※ زیر طاق ابروی محراب ترسادن ظهور
چشم ای دل دشمنکدر یاقدی نارفرقته ※ باق نه شعله ایلدی شمع تماشادن ظهور
دوشدی نار یأسه خاطر یاندی صبرم لانه‌سی ※ برق ایما اولدی تاطغرای غرادن ظهور

(نخل خلیادر قلم قطع ایت زبانك قیل سکوت)
(ناظم اولمز بار وصلت نخل خلیادن ظهور)

(دیکر)

زلفك سوادی پرتو رخساره آشنا ※ شمس رخك شعاعی شب تاره آشنا
جان خاکپای عارفی کحل عیون ایدر ※ بالفور اولنجه باطن کفتاره آشنا
تکری دیو ترنم ایدر تار ارغنون ※ اولدم بو شب نوای دل تاره آشنا
باقدم نجومه انجم اقبالی یوقلادم ※ مه عقربه بن آتش رخساره آشنا
منصورك عالمن بکا بیلدیردی روزکار ※ حبل فلاکت ایتمش آنی داره آشنا
حسن مجاز آینهٔ غیب ایسه کوکل ※ اولمه بنه هر آفت غداره آشنا

(ناظم امان سکوت صقین اولمسون رقیب)
(راز درون خاطر افکاره آشنا)

مرغ دل اولدی شمع شبستانه آشنا ※ شمع نیازه اولمدی پروانه آشنا
سیزلر وجود رشته‌سی تارکان کبی ※ شانه اولنجه زلف پریشانه آشنا
افشای راز مشکل ایسه کتمی پك خطر ※ دل اولدی آه برغم پنهانه آشنا
مرآت آرزویه باقوب کوردم ای کوکل ※ روی امیدی طرهٔ حرمانه آشنا
اولدردی الفتك بنی عالمده ای فراق ※ اولماز اولیدك عالم امکانه آشنا
وارسته اولمه ای کوکل آفات فتنه‌دن ※ اولدك فنون نرکس فتانه آشنا
خون جکر شرابنی چشمم نثار ایدر ※ پیمانه اولمسون لب جانانه آشنا

(ناظم ندر بو سوز نیاز ترنمك)
(اولدك مکر ترانهٔ رندانه آشنا)

مضمون شیوهٔ سخنی مضمر استرم ※ ذکر لب نکاری اکا زیور استرم
شرح نکات عشقی کوکل ایتدی آرزو ※ شایسته بر ظریف هنرپرور استرم
قیلدی قبول شاه فلاکتپناه عشق ※ تلطیف خسروانه‌سنی پیدر استرم
اورسینه‌مه سهام ستم ای نکاه یار ※ سست استه‌مم کمانی محکم تر استرم

ای دل سنی بودار ملامتده دائما ※ تحسین خسرو ستمه مظهر استرم
طبعم شراب خواهش ایدر ساقیا کتور ※ لبریز باده طاسی سر قیصر استرم
(ایتمه زلال وصلی صاقین ناظم آرزو)
(بن مرغ فرقتم شرر اخکر استرم)

قالمدی تنده تاب دل شرح غمی ادا ایچون ※ واریمی ایلدم فدا بر بت بی وفا ایچون
سرزنش ایتمه مدعی راحت اوتور سکوت قیل ※ بونجه جفا سزا دکل عاشق مبتلا ایچون
رهرو راه عشق اولان تیر غمه سپر اولور ※ یوق هنرك کوکل اکر باصمه قدم بلا ایچون
تیر جفایی دلبرم ایتمه دریغ بنده دن ※ برقوری جانی بسلرم لایق ایسه جفا ایچون
اولمز اولایدی کاشکه سرده هوای شوق کل ※ خار غم اولدی سینه دل برکله آشنا ایچون
مجلس میده دون کیجه صحبت آچلدی بن دیدم ※ جان و سرك نه سی اولور یك نظره فدا ایچون
یوز یوزا اولدم بیك ایسترم یاره خدنك غمزه دن ※ هر بری یوز نوا ایله سیزلشه بر دوا ایچون
(اکلامدم سبب ندر ناظمی وصف ایدوب رقیب)
(یاره دیمشکه مرد ایمش برده قسم خدا ایچون)

(مرثیه درحق سیدالشهدا)

طریق عشقده عاشق اولور جانانه جانداده ※ رضاسیله سرین ایلر فدا شمشیر بیداده
بلی عاشق اولان معشوقدن قید بلا ایستر ※ آلهی اولمسون قید بلادن عاشق آزاده
مدد سنك ملامتدن اولوب مرأت دل مکسور ※ مروت قیل امان ساقی کتیرو بر ساغر و باده
مزاجدر بزه کفتار ناهموارك ای شیخم ※ سکوت ایت چکمه زحمت اولمه راغب بوبجه ارشاده
می و محبوب ساقیدن دکل مقصود مز زاهد ※ سنك فهم ایتدیکك ساقی سنك میل ایتدیکك ساده
می میخانه یی معذورسك فهم ایتمه دك صوفی ※ نکات عشق زیرا بشقه در مضمون املاده
اصول آهنك قیل عشاقه شورافزا پسندیده ※ حسینی نغمه سین مطرب غنا ایت اوج زیباده
اجازه حاصل اولسه عرض ایدردم جام می وصفك ※ اکرچه یوق او قدرت اقتدار طبع غراده
ولی بر نکته وار درعارفه کافی اولور ایما ※ تجسس قیل مزایا واربطون متن انشاده
مجازات ندامتله جزا دیده اولور مطلق ※ مجازی صورته هرکس جهانده اولسه دلداده
(نکار شام آچوب زلفك مددای صبح روساقی)
(ید بیضا نمایه غرب خدن آل خور باده)

(بنم)

بنم وصف ایتدیکم میدن ایچوب برقطره‌سین یعقوب ❊ جمال یوسفی قیلدی تماشا چاه معناده
اولوب مدهوش او میدن ارنی ربی قیلدی استدعا ❊ اشتدی کوش موسی لن ترانی طور سیناده
او جام پر صفادن نیم جرعه نوش ایدوب ایوب ❊ بلای کرمه‌شا کر فوق العاده اولدی دنیاده
حسین تشنه‌لب نوش ایلدی پیکان عدوانه ❊ هدف حلقوم طفل شیرخوارن قیلدی آماده
فغان فریاد اودم کیم هرمله ال اوردی پیکانه ❊ ثرادن قوبدی شیون اولدی ماتم تا ثریاده
قیرلسون چنبرك ای چرخ دون پرور اسیر ایتدك ❊ علی المرتضانك عترتن زنجیر اعداده
دکل قوس قزح زنجیر آه زینب نالان ❊ چیقوب عیوقه اولمش کردن افلاکه قلاده
شهید تشنه لبلر خونیدر عکس ایلمش ای دل ❊ شفقدر صانمه مرأت رواق طاق خضراده
قلم یازمز دیلم طوتمز نه کونه عرض ایدم یارب ❊ که نور دیدهٔ زهرا اولوب خاك او زره افتاده
کیمه یوز ویرسه مشکل یا علی سندن مدد ایستر ❊ سبب نه کلمز اولدك یوم عاشوراده امداده
کرفته شمس اولوب ماه اولدی خم کردون دون منظر ❊ حمل ثور یله ماتم قیلدی برپا بیت جوزاده
سکوت ایت ماجرای کربلایی بو نججه شرح ایتمه ❊ کتیردك ای کوکل انسیله جنی آه و فریاده
شرار نظم ایله ناظم بتون آفاقی یاندردك ❊ دوشوردی رعشه نطقك شعله‌سی ترکیب ایجاده

تخمیس غزل حافظ

از دولت مغان فلك احتشام ما ❊ شد بارکاه میکده ای دل مقام ما
شهرت زین عشق برافزود نام ما ❊ ساقی بنور باده برافروز جام ما
(مطرب بکو که کار جهان شد بکام ما)
تاك امل زاشك مژه پروریده ایم ❊ انکور غم زباغ مناجات چیده ایم
راز جهان زصوت صراحی شنیده ایم ❊ مادر پیاله عکس رخ یار دیده ایم
(ای بی‌خبر زلذت شرب مدام ما)
فرخنده است آنکه زدل بنده شد بعشق ❊ زیبنده است آنکه برازنده شد بعشق
خورسنده آن دلست که افکنده شد بعشق ❊ هرکز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق
(ثبت است بر جریدهٔ عالم دوام ما)
زاهد نوای حاصل صلب تود لکشست ❊ اماچه سود ساغر ساقی پر آتشست
ساغر بیار ساقی ازان می که بی غشست ❊ مستی بچشم شاهد دلبند ماخوشست
(زانرو سپرده اند بمستی زمام ما)

آذرصنم كرفت خليل كعبه كرد راست ❊ اين هردو رشته در قلم قدرت خداست
اين اينچنين چنان شدان حكمت ازكجاست ❊ ترسم كه صرفهٔ نبرد روز باز خاست
(نان حلال شيخ زآب حرام ما)

جانا چنين نبود سزاوار سرورى ❊ جزاين بود شعار ره بنده پرورى
آهسته با ادب بزبان سخنورى ❊ اى باد اكر بكلشن احباب بكذرى
(زنهار عرضه‌ده برجانان پيام ما)

شايسته نيست برتو شعار ستمكرى ❊ كرچه ستم بوده رفتار دلبرى
خيزاى صبا بشيوهٔ نطق ثناورى ❊ كونام مازياد بعمدا چه ميبرى
(خود آيد آنكه يادنيايد زنام ما)

آكاه شو زراز نكاه پريوشان ❊ اين راز اكرچه به بود آزاده ازبيان
فاش اين سخن بكويمت ازنكتهٔ نهان ❊ چندان بود كرشمه وناز سهى قدان
(كايد بجلوه سرو صنوبرخرام ما)

اين نكته ازسروش بكوشم رسيدهان ❊ غافل مشوز حكمت اسرار لامكان
ناظم سهام آه كشيد از قدكان ❊ حافظ زديده دانهٔ اشكى همى فشان
(باشد كه مرغ وصل كند قصد دام ما)

مسدس

كيم ديمش عاشق اولان نخوت اغياره يانار ❊ ياكه بلبل كبى نار ستم خاره يانار
جان ويرن عشقك ايله آه شررباره يانار ❊ غم هجركله دوشر آتشه همواره يانار
(تير مژكانه جكر شعلهٔ ديداره يانار)
(سيخ غمده دولانور تاجكرى ناره يانار)

ديلنه سوزمى صفا رواله كفتار اولەنك ❊ سن كبى بربت زيبايه كرفتار اولەنك
سروه رغبتمى ايدر عاشق رفتار اولەنك ❊ آه آفاقى ياقار هجرك ايله زار اولەنك
(شررى چرخه چيقار شيوه‌ك ايله يار اولەنك)
(طوتشور تادل صد پاره‌سى صدباره يانار)

بستهٔ مهرك اولان زلف شكن تارك ايله ❊ ايلمز مهره نظر مهر هوادارك ايله
مست اولور شوق مى لعل صفابارك ايله ❊ عطش عشقه دوشر نشئهٔ كفتارك ايله

(چاك اولور تاجكرى حسرت ديدارك ايله)
(دشت حيرتده دونر سوز عطش باره يانار)

دون كيجه عشق بنى قيلدى خراباته روان ❊ دوشدى بر بزمه كوكل خارج اوصاف بيان
صف نشينان محبت كوزيمه اولدى عيان ❊ برى منصور، برى ويس، برى شمس جهان

(جمله‌سى شمس عذاركله اولوب شعله فشان)
(كيمسى بن كبى مهر خط رخساره يانار)

وجدايله جلوه ايدر تاكه تجلاى جمال ❊ غرق ايدر نوره رخ عالمى خورشيد جلال
كل كولر بلبل ايدر ناله قيلار رقص نهال ❊ برى پر صوت، برى مات، برى بسته مقال

(كيمى ساقى، كيمى مطرب، كيمسى مست وصال)
(دل صد پاره كبى جمله‌سى صد پاره يانار)

آه بر كلشن پر آفته جان باصدى قدم ❊ جوى سم سر وستم سنبل سر رشتهٔ غم
غمى آتش سمى قاتل ستمى نيش الم ❊ المى ذوق سمى شوق غمى عين صنم

(ستم سم غمى ايتدى بنى لال واصم)
(نار حيرتده كوكل بويلجه آواره يانار)

مست آواره كزر طاسه دوشن مور كبى ❊ سس ويرر آه دلى كاسهٔ فغفور كبى
يوره‌كى روزن آچر خانهٔ زنبور كبى ❊ صاللانور دار غم عشقده منصور كبى

(آتش هجره دوشر ناظم مهجور كبى)
(صاچار آفاقه شرر شعلهٔ اشعاره يانار)

م

(بهاريهٔ)

بشارت اولسون اى كوكل غمايتكه كولبهار اولور ❊ شتاشتابه يوزطوتوب قدم كش فرار اولور
نشاط كلبن صفا صبادن آشكار اولور ❊ چنده ژاله‌دن ينه كل اوزره درنثار اولور

(سرشكى ابر آزرك نثار لاله زار اولور)

شكوفه‌لر شكفت اولوب آچلدى چشم ارغوان ❊ آكنجه سبزه كرده‌نن اولوردى سر وسر فشان
كشاده كلشنه كلوب نه خوش ادا پرى وشان ❊ سنى كوكل كوتورسه‌لر سزا اولور كشان كشان

(تشرف ایت نیچون ینه دو چشمك اشکبار اولور)

سرود قهقهه اولوب الم نثـار نالەلو ❊ صاچوب چنده سبزه‌لو شکن نما کلالەلو
شراب پر صفا ایله ینه طولوب پیالەلو ❊ می آلدی لاله ژالەدن پیاله اولدی لالەلو

(که کوردی نرکسك کوزی شبانه‌دن خمار اولور)

دونالدی محفل چمن صنوبر اولدی صف بصف ❊ نهال رقصه باشلادی اورنجه برك کف بکف
تأمل ایتمه سنده اورامان مغنی کف بدف ❊ مدد صراحی ساقیا زمان اوله تلف اسف

(کچر زمان مدد امان کتیردل انتظار اولور)

کیدوب الم فرح کلوب غم زمانه ذره یوق ❊ مغنی نور اوله‌لك که اوردی چشم چرخه اوق
براوق زمانه چشمنده اماندی ساقی سنده صوق ❊ اکر بواندك عشرتی بزه فلك کورر سه چوق

(خدا بیلور دل آه ایدر بساطی تارومار اولور)

کلورسه غم بو محفله دیمم اکا حقارت ایت ❊ قیام قیل قیامت ایت ویا او طور حرارت ایت
کوزلجه نیش تاره چك ترنمه جسارت ایت ❊ مغنی نوا صول ایله دوکاه اور شطارت ایت

(دوکاه ایله الم کیدر شطارت استوار اولور)

شعله طولدی خاطرم خیاله کلدی عکس یار ❊ منور ایتدی کوکلی شعاع چهرهٔ نکار
زبان حال ایله دیدم که ای نکار باوقار ❊ تنزلا تفرج ایت مشرف اوله لاله زار

(سوررسه یوز او پایه کل اولور که پایدار اولور)

تبسم ایتدی آچدی لب آچلدی غنچهٔ صفا ❊ صاچلدی اینجو عالمه ایاب اولدی جابجا
بایلدی دل او طرز ایله که ایلدی جواب عطا ❊ حصوله کلدی مدعا ولی چوق ایلدم رجا

(بورمزی فاش ایدم دیدی حقیقی رازدار اولور)

نظرده اولدی جلوه کر بو کون چنده بر پری ❊ ملاحت آسمانتك شرفلی ماه انوری
خرام ایدنجه مهر یکدا اولوردی مهر مشتری ❊ خجیده ناظم ایلدی دیسم قد صنو بری

(بو سوزده دل خطا بولور زیاده شرمسار اولور)

م

نه استر بلزم یارب او چشم دلستان بندن ❊ ایشتدم امر ایدوب آلسون خدنك غمزه جان بندن
معاذالله خطا ایتدم سعادتدر قبول ایتسه ❊ نکار نازنینم ناز ایله آلسه روان بندن
خطاسین عذر ایله جانا قرین عفو ایدوب آدم ❊ خطور ایتدیسه معذورم خطای ناکهان بندن

امان رنجیده اولمه سیف استغنا ایله ای شوخ ❊ خدیو غمزه‌ك ایتسون امر قیل قطع زبان بندن
ایشتدم پیرمیدن وصل جانان نقد اشك استر ❊ مدد ناظم فغان سندن دو چشم خونفشان بندن

م

زلال اشك دیده‌م ایتدی مژکاندن شجر پیدا ❊ شجردن برك او لور پیدا اولی بوندن شمر پیدا
لبك شوقیله دوشدم التهاب عشقه فیض آلدم ❊ كه تا خون جكردن ایلدم لعل كهر پیدا
نه نام ایله‌سنی ذكر ایلسدم ای شهرهٔ آفاق ❊ نه كه نقش اولدی مرأت دلده كوردم خطر پیدا
تجلای عذار زلف جاناندن برایمادر ❊ شب تیره درونندن اولور نور قمر پیدا
(تأسف ایلیوب چكدم جهاندن دستمی ناظم)
(رخ دلدارم آسا ایتمدم بر جلوه‌كر پیدا)

مربع

بر عكس مأمون اولدم فتاده ❊ بند غم اولدی دل فوق العاده
محنت چكلمز بوندن زیاده ❊ ساقی كرم قیل و یر جام باده
لب تشنه دوشدم آب كلو ویر ❊ ایتمه تعلل لطفاً صبو ویر
یاندم عطشدن برجرعه صو ویر ❊ ساقی كرم قیل ویر جام باده
صبرم توكندی جاندن او صاندم ❊ چوق چله چكدم آرتق طیاندم
بتدی تحمل هجر كله یاندم ❊ ساقی كرم قیل ویر جام باده

م

(دیكر)

سمندر محترز در سینهٔ آتش فشانمدن ❊ عجبمی سر برون ایتسه شرر سیف زبانمدن
اولور دیوانهٔ حیرت صاقین شم ایتمسون كسه ❊ كل حسرت بیتر بعد از وفاتم خاكدانمدن
خدنك عشق خوبانه هدف هر بولهوس اولمز ❊ بو دل آسا دلیر استر آیرسون جسمی جانمدن
سحابك كریهٔ فریادینه ایتمه حسد ای دل ❊ مدامی همت استر اولدخی آه نهانمدن
(تحمل بتدی جسمم یاندی نار عشقده ناظم)
(بحمدالله شكایت چیقمدی اصلا دهانمدن)

(قصیده درستایش شهنشاه آل عثمان سلطان ابن سلطان وخاقان ابن خاقان)
(السلطان عبد الحمید خان غازی خلدالله و ملكه اجلاله)

صبا باز ازسرنو برچمن پیرایه پیراشد ❊ چمن ازسبزهٔ نوخیز زمرد ریز غبراشد
دریده خنجر سبزه دل خارا توپنداری ❊ عصای ابن عمران بوداندر قلب خاراشد

معاذالله خطا کفتم هوا جانداده برخارا ❊ زانفاسش صبا برقالب خارا مسیحا شد
هزاران باهزاران نغمه ازقانون سلطانی ❊ زکلشن غلغل انداز رواق طاق میناشد
زخط برك کل بلبل ثناخوان بوددرکلشن ❊ زبطن متن کفتارش چنین مفهوم معناشد
شهنشاه ظفر پرور حمید خان مظفر فر ❊ ظفر بر بیدق نصرت شعارش چهره فرساشد
مظفر خسروی کز سطوت صمصام خونخوارش ❊ دراخفای عدم بی جان تن منحوس اعداشد
زهی فرخندهٔ ای چرخ زیرا هیئت ماهت ❊ بنام قدسیت منشور اعلا قدر طغراشد
نبودی کرقدر محکوم براحکام فیروزش ❊ کی افکار قضادر قالب ایجاد مجراشد
شکوه رفعت قدرش نه بروهم بشر کنجد ❊ سطوح کاخ اجلالش رواق طاق خضراشد
باوج کاخ اوصافش نه پرد طائر اوهام ❊ هرانچه کوبوهم آمد ازان صدپایه بالاشد
زعدلش انچنان نابودشد نام ستم ز افاق ❊ مکر از غمزهٔ خوبان بسهوی نی زعمداشد
معارف انچنان رخشان زفرشوکت سلطان ❊ شبستان جهان روشن ز انوار مزایا شد
ثنای پادشاه ای دل سزای حد تونبود ❊ ادب کن خویش رابی شرمی عنوانت تقاضاشد
حدیث پاك پیغمبر که السلطان ظل الله ❊ همین نکته کفایت برتواز برهان کبراشد
نباشی معترف برعجزت ازعجب سخن رانی ❊ زمن کر بشنوی ای طبع شایان برتو حاشاشد
ندارد فوق رتبه فوقتر از رتبهٔ سلطان ❊ مکر پیغمبری فیروز ازاواحکام غراشد
چه سان من مدح وی کویم الا ای نطق انصافی ❊ که الانصاف نصف الدین مقال پیرو برناشد
نموده زیب اورنك خلافت از ازل ایزد ❊ ازان اقدم که آدم درجنان پیوندحواشد
دعایش میسر ایم بعدازین زیب زبان سازم ❊ اکرچه آن هم از منظومهٔ مدرك مبرا شد
زبان آتشین بهر دعا بکشا الا ناظم ❊ لب کروبیان آمین خوان ازعرش اعلاشد
الهی تابود ثابت مدار ثابت و سیار ❊ الهی تا که روشن ظلمت ازخورشید بیضاشد
بفرق دشمن دین بادبران تیغ خونریزش ❊ چنانکه ذوالفقار مرتضی برفرق اعدا شد
شودکلزاراجلالش مزین چون لب جانان ❊ صبا تادر کلستان جلائل کلبن آرا شد
ترا آن به دعا کویی چه حد توثنا خوانی ❊ ثنای سلطنت شایسته طبع توانا شد
خطائی کردی ای کلك سیه رخسار معذوری ❊ سیه رویی خطا کاری شعار عبد ادناشد
مکرر کفتمت اززخم طعن معترض برهیز ❊ زبان اعتراض یاوه کو بهرت مهیا شد
سروشی دوش بر کوشم چه خوش آورداین مژده ❊ نیاز عبد کمتر زیب خجلتکاه بالاشد

(دوبیت)

مؤلفك مهر مخصوصی ایله ممهور اولمیان نسخه‌لره ساخته نظریله باقیله‌جقدر

فروخت اولنان محللر

باشلیجه بابعالی جاده‌سنده (اختر) کتابخانه‌سی
سلطان بایزیدده کتابجی حاجی طاهر افندینك
وحکاکلر چارشوسنده حاجی محمد افندینك
باب عالی جاده‌سنده عصر کتبخانه‌سنده
وبابعالی جاده‌سنده علکسان افندی کتبخانه‌سنده
اسکدارده مؤلف ناظم افندی دکاننده
و سائر کتابجیلرده دخی صاتیلور .

اثر مذکور منتظماً هر اون بش کونده برر جزو نشر اولنه‌جقدر و قرق فورمه‌ده ختام بوله‌جقدر .

Nazım, Mehmed
Divance-'i Nazım

PL
248
N3395
A17
1890
v.1